

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 5Co/18/2025
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7119211353
Dátum vydania rozhodnutia: 17. 02. 2026
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zuzana Stolárová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2026:7119211353.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zuzany Stolárovej a členiek senátu JUDr. Slávky Zborovjanovej a JUDr. Alžbety Beňákovéj v spore žalobcu: A. A., nar. XX.X.XXXX, bytom B. XX, C., zastúpeného: JUDr. Ľuboš Petrovský, advokát, so sídlom Štúrova 20, Košice, proti žalovaným: 1/ D. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom E. XX, C., 2/ F. C., nar. XX.X.XXXX, bytom E. XX, C., obaja právne zastúpení: JUDr. Katarína Habiňáková, advokátka, so sídlom Štúrova 29, Košice, o zaplatenie 540 Eur s príslušenstvom, o odvolaní žalovaných proti rozsudku Mestského súdu Košice zo dňa 20. novembra 2024 č. k. 37C/31/2019-443

rozhodol:

- P o t v r d z u j e rozsudok vo výrokoch II. a III.
- Žalobcovi priznáva proti žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

o d ô v o d n e n i e :

1. Mestský súd Košice (ďalej aj súd prvej inštancie alebo aj súd) napadnutým rozsudkom vo výroku I. návrh na prerušenie konania do skončenia konania vedeného na Mestskom súde Košice, sp. zn. 36C/410/2015 zamietol, vo výroku II. žalovaných 1/ a 2/ zaviazal zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobcovi sumu 540 Eur s 5 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 540 Eur od 8.10.2019 do zaplatenia, a to v lehote troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. O trovách konania rozhodol výrokom III. tak, že žalobcovi voči žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, ktorý sú povinní žalovaní 1/ a 2/ zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne. O výške náhrady trov konania rozhodne súd samostatným uznesením, ktoré vydá po právoplatnosti tohto rozsudku.

2. Predmetom sporu je nárok žalobcu uplatnený proti žalovaným 1/ a 2/ na vydanie bezdôvodného obohatenia za rozhodné obdobie od 8.10.2017 do 8.10.2019, ktoré vzniklo tvrdeným užívaním pozemku vlastnícky patriaceho žalobcovi žalovanými 1/ a 2/ bez právneho dôvodu, ktorý právne posúdil podľa § 451 ods. 1 a 2, § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Súd za nesporné vyhodnotil, že žalobca ako právny nástupca pôvodnej žalobkyne je vlastníkom spornej nehnuteľnosti zapísanej na LV č. XXXX Správy katastra Košice, okres C. G., H. C. - I., kat. územie I. B., a to pozemku parcela č. 2239/18 a žalovaná 1/ je vlastníkom garáže J. XXXX postavenej na parcele č. 2775/5, LV č. XXXXX, kat. územie I. B., do ktorej je možný prístup autom len cez pozemok žalobcu. Ku garáži vo vlastníctve žalovaných je peší prístup z iného pozemku, ktorého užívanie nie je predmetom tohto konania a nepatrí do vlastníctva žalobcu, pričom s motorovým vozidlom je vjazd do garáže možný len cez pozemok vo vlastníctve žalobcu, ktorý je predmetom tohto konania. Spornou bola skutočnosť, či žalovaní v rozhodnom období od 8.10.2017 do 8.10.2019 užívali pozemok vo vlastníctve žalobcu, a v akom rozsahu pozemok užívali z dôvodu vstupu do garáže, parkovania pred garážou. Právna predchodkyňa žalobcu vyzvala žalovaných listom zo dňa 27.9.2019 na vydanie bezdôvodného obohatenia.

3. V prvom rade súd skúmal splnenie podmienky pre vydanie bezdôvodného obohatenia bez právneho dôvodu, a to skutočnosť, či žalovaní 1/ a 2/ užívali sporný pozemok v rozhodnom období ako prístupovú cestu ku garáži, či parkovali pred garážou na pozemku žalobcu. Súd poukázal na zhodné konštatovanie žalobcu ako aj svedka p. K., ktorí tvrdili, že žalovaní veľakrát v rozhodnom období užívali sporný pozemok ako prístupovú cestu ku garáži, parkovali svoje motorové vozidlá v garáži a stáli autom na pozemku žalobcu pred garážou. Súd poukázal na modifikované tvrdenia žalovaných, ktorí najskôr v odpore zo dňa 12.12.2019 tvrdili, že je pravdou, že pozemok užívali ako prístupovú cestu k svojej garáži, pričom za užívanie aj zaplatili (uviedli uznesenie sp. zn. 25C/386/2015 z 24.5.2018 alebo súdne rozhodnutie vo veci 38C/276/2011). V predmetnom odpore tvrdili, že po zaplatení úhrady za užívanie pozemku, čo malo byť do roku 2017 do 22.9.2017 (súd poznamenal, že ide o nárok za užívanie od 22.9.2013 do 22.9.2017, ktorý bol predmetom sporu a bol priznaný uznesením sp. zn. 25C/386/2015 z 24.5.2018) sa rozhodli, že nebudú dočasne tento pozemok užívať ako prístup do garáže a tiež s poukazom na prebiehajúci súdny spor o zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve prechodu cez sporný pozemok (spor sp. zn. 36C/410/2015), ktoré doposiaľ nie je skončené. V súčasnosti auto parkujú pred domom z opačnej strany na ulici E.. Žalovaní tvrdili, že sporný pozemok v rozhodnom období neužívali. Následne v priebehu konania uvádzali, že pozemok nevyužívali od roku 2017. Žalovaný 2/ na pojednávaní uviedol, že prístup do garáže prestali používať od jari 2017. Súd tieto zmenené tvrdenia žalovaných považoval za účelové, ktoré sa v priebehu konania ani nepreukázali. Z týchto dôvodov vychádzal z prvotných tvrdení žalovaných uvedených v odpore. Súd mal za to, že z obsahu vyjadrení v odpore vyplývalo, že pokiaľ žalovaní tvrdili užívanie do zaplatenia úhrady za užívanie do 22.9.2017, tak jediné rozhodnutie, ktoré takýto nárok riešilo bolo v spore sp. zn. 25C/386/2015, kde uznesenie o zmieri nadobudlo právoplatnosť 28.6.2018, preto tvrdenia žalovaných si rozporujú minimálne v žalovanom období od 8.10.2017 do 28.6.2018. Súd za nelogické považoval aj odôvodnenie žalovaných, že kvôli vedeniu sporu z roku 2015, sp. zn. 36C/410/2015 sa rozhodli pozemok neužívať, keďže predmetom sporu bol právne nárok žalovaných 1/ a 2/ na zriadenie vecného bremena prechodu, prejazdu cez sporný pozemok.

4. Súd vykonal dokazovanie výsluchom viacerých svedkov, ktorými jednotlivými výpoveďami sa následne zaoberal. Svedeckú výpoveď svedkyne p. B. vyhodnotil ako nedôveryhodnú, nakoľko tvrdila, že žalovaných nikdy nevidela užívať príjazdovú cestu, parkovať na pozemku žalobcu, a to od roku 2013. Z právoplatných rozhodnutí súdov za predchádzajúce obdobie je zrejmé, že žalovaní v období, za ktoré súd priznal právnej predchodkyňi žalobcu nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, užívali predmetný pozemok. Ak to svedkyňa za tie roky nezbadala, pričom v svedeckej výpovedi sa vyjadrovala i k uvedenému obdobiu, je jej výpoveď nedôveryhodná i pre rozhodné obdobie. Právna zástupkyňa žalovaných na pojednávaní dňa 20.11.2024 uviedla, že svedkyňa bývala v blízkosti spornej nehnuteľnosti až od roku 2017, preto je jej výpoveď hodnoverná. Svedkyňa však na začiatku výpovede dňa 10.4.2024 jasne uviedla, že v roku 2010 nastúpila na dôchodok, odvtedy nepretržite býva v rodičovskom dome, lebo sa od nástupu na dôchodok starala o mamu. Výpovede svedkov p. C. a p. D., ktorí sa podieľali v rozhodnom období na rekonštrukcii garáže, vyhodnotil súd ako protichodné, čo sa týka obdobia trvania rekonštrukcie garáže. Svedok p. C. uviedol, že rekonštrukcia garáže trvala do mesiaca, bola vykonaná v roku 2017. Svedok p. D. uviedol dobu trvania rekonštrukcie až dva roky. Súdu sa zdalo byť nepravdepodobné, že rekonštrukcia garáže v zmysle výmeny obkladov, zateplenia, omietok i vymalovania mohla trvať dva roky, ak svedok uvádza, že pracovali 2-3 krát do týždňa. Svedok p. D. uviedol, že do garáže by nevošla ani motorka, nie auto. Pracoval i so svedkom p. C.. Svedok p. C. pracoval na rovnakých prácach (výmena podlahy, zateplenie), pričom chodil pracovať príležitostne, ako mu to práca dovolila (tak 6-krát za mesiac), uviedol, že rekonštrukcia trvala do mesiaca. Súd preto nemal preukázané, že rekonštrukcia garáže trvala dva roky. Zo zápisnice z ohliadky zo dňa 6.6.2019 vyhotovenej v spise sp. zn. 36C/410/2015 súd konštatoval, že podľa zápisnice z ohliadky sa do garáže dalo vstúpiť, zo zápisnice nevyšlo najavo, že garáž bola v čase ohliadky zaprataná tak, ako uvádzajú svedkovia p. C. a p. D., ktorí i v tom čase príležitostne chodili do garáže, do pivnice, keďže do garáže v zmysle zápisnice vstúpili zúčastnené štyri dospelé osoby. Ďalej sa súd vyjadril k čestnému prehláseniu B. A., ktorý uviedol, že žalovaní parkujú svoje motorové vozidlá od roku 2017 pred domom na E. L. J. XX. Uvedené však nevyklučuje podľa súdu i to, že žalovaní, ak neparkujú na ulici E., môžu parkovať, resp. užívať prístupovú cestu a i garáž, kde ich môže vidieť svedok p. K. a nevidieť B. A., ktorý má výhľad na parkovanie na ulici E., nemá výhľad na užívanie pozemku žalobcu a garáže. Súd následne vyhodnotil protichodnosť tvrdenia uvedeného v čestnom prehlásení B. A. s výpoveďou svedka K.. Označený svedok tvrdil, že žalovaní 1/ a 2/ užívali pozemok žalobcu v rozhodnom období, parkujú v

garáži, stoja pred garážou. Súd poukázal na dôkazné bremeno, ktoré má v tomto prípade žalobca. K spochybňovaniu svedeckej výpovede p. K. žalovanými na pojednávaní dňa 20.11.2024 konštatoval, že len z dôvodu existencie vlastníctva garáže na pozemku žalobcu tohto svedka nie je možné považovať jeho výpoveď vykonanú pod prísahou za nehodnovernú. Súd poukázal na LV č. XXXX, katastrálne územie I. B. z 20.11.2024, z ktorého vyplýva, že svedok garáž zdedil, a to na základe osvedčenia o dedičstve 35D 192/95 a 2D 124/2014, teda dávno pred obdobím, za ktoré žalobca požaduje vydanie bezdôvodného obohatenia. Situácia, že od svedka p. K. žalobca nepožaduje vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie prístupovej cesty ku garáži, pričom od žalovaných úhradu požaduje, nezakladá nedôveryhodnosť svedeckej výpovede svedka. Z kópie katastrálnej mapy mal zistené, že garáž svedka susedí s garážou žalovaných, svedok garáž denne užíval v rozhodnom období, preto podľa názoru súdu je jeho výpoveď o užívaní garáže žalovanými podstatná a hodnoverná. K skutočnosti, že svedok p. K. mylne uviedol, že žalovaní 1/ a 2/ sú vlastníkami vozidla Fábria a nie Felícia, súd uviedol, že výpoveď svedka ako celok kvôli uvedenej chybe v názve auta nepovažuje za nedôveryhodnú. Za podstatnú považoval tvrdenie svedka p. K., že žalovaných videl autom z garáže i vychádzať, teda garáž nemohla byť zaprataná, nakoľko ako tvrdia svedkovia p. C. a p. D., sa do nej nezmestila ani motorka. O významnom zaprataní garáže v čase ohliadky 6.6.2019 nie je tiež zmienka ani v zápisnici o ohliadke. Súd vzhľadom na vnútornú rozpornosť výpovede p. B., ako aj protichodnosť tvrdení p. C. a p. D. o dĺžke rekonštrukcie, vyhodnotil, že z ich svedeckých výpovedí nemôže vychádzať. Súd sa priklonil k svedeckej výpovedi p. K. a považoval ňou za preukázané, že obaja žalovaní v rozhodnom období užívali príjazdovú cestu, garáž, parkovali autá pred garážou. V prospech užívania v rozhodnom období svedčí i vyjadrenie žalovaných v odpore, keď navyše žalovaní neuvádzali zapratanie garáže a skutočnosť, že v zápisnici z ohliadky nie je zmienka o zaprataní garáže tak, že sa do nej nezmestí ani motorka, či štyri dospelé osoby. Z vykonaného dokazovania mal súd za to, žalovaní neunesli bremeno dôkazu o zaprataní garáže v žalovanom období. K fotografiám predloženým žalovanými, že okolie garáže je zarastené trávou, stromami, súd uviedol, že nie je zrejmé, z akého obdobia je uvedená fotodokumentácia. Žalobca čas vyhotovenia fotografií rozporoval. Súd vychádzal z fotodokumentácie pripojenej k znaleckému posudku G. M., vyhotoveného 13.11.2019, ktorý sa z časového hľadiska najviac približuje koncu rozhodného obdobia v tomto spore, kde prístupová cesta, vchod do garáže nie sú zarastené tak, aby znemožnili užívanie.

5. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti súd mal za to, že žalovaní v rozhodnom čase spornú nehnuteľnosť užívali, parkovali pred garážou, resp. v garáži, teda užívali spornú nehnuteľnosť žalobcu, čím získali majetkový prospech bez právneho dôvodu. Súd sa tiež vyjadril k spornosti výmery, za užívanie ktorej žalobca žiadal vydať bezdôvodné obohatenie. Súd nevychádzal zo znaleckého posudku G. M., ktorý bol vyhotovený za účelom stanovenia náhrady za zriadenie vecného bremena, teda určenia najúčelnejšej cesty, ktorá najmenej bude zasahovať do vlastníckeho práva žalobcu. Znalecký posudok vychádzal z rozsahu určeného geometrickým plánom. Závery uvedené v predmetnom znaleckom posudku nie je dôvodné aplikovať, keďže neznamenajú ako v rozhodnom období reálne k užívaniu dochádzalo. Predošlé rozhodnutie súdu, uzatvorený zmier o rozsahu užívania spornej nehnuteľnosti, sú aplikovateľné pre tento prípad. K rozsahu výmery pozemku žalobcu súd vychádzal zo znaleckého posudku G. I., keďže v konaní sp. zn. 38C/276/2011 strany sporu zhodne uvádzali tento rozsah používania a nestotožnil sa s tým, že bolo v konaní preukázané užívanie sporného pozemku v menšej výmere ako 43 m² podľa geometrického plánu, resp. znaleckého posudku vyhotoveného pre účely zriadenia práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu.

6. Súd nevyhovel návrhu žalovaných na prerušenie konania do právoplatnosti konania vedeného na Mestskom súde Košice pod sp. zn. 36C/410/2015. Tento ako nedôvodný bol zamietnutý, keďže predmetom daného sporu je zriadenie vecného bremena do budúcnosti. Tento spor teda nemá vplyv na predmet konania o vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie rokov 2017 až 2019.

7. Súd následne aplikujúci § 517 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, § 563 a § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka s poukazom na § 3 ods. 1 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z. v znení zákona č. 20/2013 Z. z. účinnom od 1.2.2013, ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka priznal žalobcovi úroky z omeškania od 8.10.2019. Súd vychádzal z doručenia výzvy z 27.9.2019 s tým, že dátum, odkedy žalobca žiadal priznať úroky z omeškania, nebol medzi stranami sporný. Keďže mal súd preukázané, že žalovaní nesplnili svoj dlh riadne a včas, čím sa dostali do omeškania, priznal žalobcovi nárok na zaplatenie úrokov z omeškania vo výške 5 % ročne od 8.10.2019 do zaplatenia.

8. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 2 CSP na základe zásady úspechu, keďže v spore bol žalobca v plnej miere úspešný a žalovaní plne neúspešní, preto súd žalobcovi voči žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, ktoré sú povinní žalovaní zaplatiť spoločne a nerozdielne. Súd nevhliadol dôvody hodné osobitného zreteľa v tomto spore.

9. Proti tomuto rozsudku podali včas odvolanie žalovaní 1/ a 2/ z odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP, a to voči výrokom II. a III. Odvolatelia k účelovosti tvrdení v podanom odpore uviedli, že v konaní, kde právna predchodkyňa žalobcu uplatňovala náhradu za užívanie pozemku sp. zn. 38C/276/2011 priznali užívanie prístupovej cesty, pretože v tom období cestu užívali a ich obrana spočívala v tom, že prístupová cesta bola zriadená pre účely využívania pre osoby, ktoré v tejto lokalite bývajú. Sú tam postavené tri obytné domy 13. poschodové, v okolí je postavených viacero garáží a prístupová cesta bola zriadená pred viac ako 50 rokmi. Súd napriek ich obrane vo veci rozhodli, oni žalované nároky uhradili, ale od roku 2017 nehnuteľnosť prestali využívať ako prístupovú cestu. Súd nemal žiadne dôkazy, že užívali prístupovú cestu do 28. júna 2018. Vychádzali vždy zo súdneho konania, ktoré medzi stranami sporu bolo začaté v roku 2015, ktoré nemalo žiadny súvis so súčasným konaním a keďže prebiehalo konanie o zriadenie vecného bremena a dva predchádzajúce spory boli v prospech žalobcu, rozhodli sa, že od roku 2017 prístupovú cestu nebudú užívať. Názor súdu, že v odpore uviedli, že sporný pozemok prestali užívať až po úhrade bezdôvodného obohatenia nie je správny, pretože oni nehnuteľnosť užívali len do roku 2017. Rozhodli sa, že počkajú do rozhodnutia súdu o zriadení vecného bremena, aby nemali zbytočné výdavky z dôvodu, že už boli dôchodcami. V podanom odpore uviedli, že tento pozemok ako prístup ku garáži dočasne nebudú užívať vzhľadom k súdnym konaniam, mali na mysli priebeh konania. Od 8.10.2017 prístupovú cestu vôbec nevyužívali bez ohľadu na to, kedy došlo k úhrade finančnej náhrady. Skutočnosť, že neužívali v rozhodnom období pozemok žalobcu uviedli aj vo vyjadrení zo dňa 27.2.2020 s tým, že vozidlo parkovali na E. ulici F. C.. Boli upozornení na to, že žalobkyňa v pôvodnom konaní a žalobca v tomto konaní môžu každé dva roky uplatňovať vydanie bezdôvodného obohatenia. Nie sú osoby znalé práva a možno sa nesprávne vyjadrili, pokiaľ ide o platenie za užívanie nehnuteľnosti v pôvodnom konaní 25C/386/2015, pretože ešte počas priebehu tohto konania rok pred schválením súdneho zmiernu prestali nehnuteľnosť užívať. Súd sa s touto otázkou nevysporiadal, vychádzal z predchádzajúcich konaní, kde bol žalobca úspešný, ale v týchto konaniach priznali, že prístupovú cestu využívajú.

10. K vyhodnoteniu dokazovania uviedli, že súd nedostatočne vyhodnotil svedeckú výpoveď K., ktorý nie je vlastníkom pozemku, na ktorom má postavenú garáž, tento pozemok je vo vlastníctve žalobcu. Svedok nemal možnosť vidieť, či do garáže chodia, pretože garáž využíva denne – ráno si pre auto príde a poobede ho zaparkuje do garáže. Garáž bola zaprataná nábytkom, čo bolo v konaní preukázané svedkami. Garáž pána K. je vzdialená od ich garáže 6 m. Keď svedok tvrdil, že mu bránili vojsť do garáže k tomu uviedli, že nie je im známe, aby v čase uplatneného nároku mu nejakým spôsobom bránili vo vstupe do garáže, sú to vykonštruované tvrdenia. Konštatovali, že pred garážou mohli stáť aj iné autá a osoby, kto to bol, ani svedok nevie, pretože má problém s identifikáciou ich motorového vozidla. Ani túto okolnosť súd nevyhodnotil. Konštatoval len, že išlo o obdobné motorové vozidlo. Toto vozidlo nebolo identifikované ŠPZ-kou, farbou a ani typom vozidla. K zápisnici o ohliadke konštatovali, že zo zápisnice nevyplýva, že garáž bola v čase ohliadky zaprataná tak, ako to uviedli svedkovia C. a D., ktorí v tom čase chodili do garáže, pivnice za účelom vykonávania prác pre ich rodinu, či už priamo v garáži alebo na ich chate M. N.. Svedkovia C. a D. sa vyjadrili, že v garáži vykonávali práce, ktoré boli v období, keď tam bol nábytok. Vyjadrili sa ako ukladali dlažbu v garáži aj napriek nábytku, ako vstupovali do garáže. Vchod do garáže z dvorovej časti má bezpečnostné dvere, ktoré sú o šírke 90 cm. Nábytok, ktorý mali uložený bol sektorový, rozkladací, nebol problém ho umiestniť cez vstupné dvere do garáže. Účelom ohliadky v konaní 36C/410/2015 bolo zistiť, či sa dá do garáže vojsť aj iným spôsobom, ako cez prístupovú cestu žalobcu. Nevykonávala sa ohliadka garáže, ale len prístupové cesty ku prednej a zadnej časti. Nevedia, z akého dôvodu by mal súd konštatovať, čo sa nachádza vo vnútri garáže. Toto odôvodnenie nemá oporu ani v skutkových ani v právnych záveroch. Svedkovia sa vyjadrovali o priestore v garáži, v akom bola stave, okrem rekonštrukcie garáže sa vykonávali aj iné práce. Ani jeden zo svedkov nevidel parkovať ich motorové vozidlo v garáži, pretože garáž bola zaprataná a tak ako potvrdil svedok D., nebola by tam vošla ani motorka. Tvrdenia žalobcu, že ich vidí z balkóna, že vychádzajú z garáže nie sú pravdivé, pretože žalobca tam nebýva. Ďalej uviedli, že súd neuveril ani tvrdeniam B. A., ktorý je spoluvlastník nehnuteľnosti, v ktorej bývajú.

Vyjadril sa, že od roku 2017 parkujú motorové vozidlá pred dvorom na E. L., i keď v skutočnosti tento svedok ako spoluvlastník často prechádzal cez dvor do rodinného domu, v ktorom vykonával rozsiahle rekonštrukcie a evidoval, že žalovaní parkujú vozidlo na E. XX. Vyhodnotenie vierohodnosti svedka B. A. považovali za nepochopiteľné. Uviedli, že p. K. ráno o piatej vyberá auto z garáže a večer si ho chodí parkovať do garáže, nemá možnosť ich vidieť a vidieť na garáž, pretože býva na C. XX a balkón má situovaný na opačnú stranu, kde je umiestnená garáž a prístupová cesta. B. A. je svedok vierohodný. Súd celé dokazovanie postavil na svedeckej výpovedi p. K.. Žalobca od svedka nepožaduje žiadnu finančnú náhradu, užíva dennodenne jeho parcelu. Mylné označenie vozidla Fabia – Felícia svedkom súd vyhodnotil, že si svedok pomýlil model auta, pričom svedok to neuviedol a s touto námietkou sa začal súd zaoberať až v rámci odôvodnenia rozsudku a svedeckú výpoveď vyhodnotil za dôveryhodnú. Garáž je dlhodobo zaprataná nábytkom otca žalovanej, ktorý zomrel v roku 2016. Žiadne motorové vozidlo by sa do garáže nevošlo. Po smrti otca žalovanej likvidovali jeho byt a postupne nábytok presťahovali do garáže, ktorý potom slúžil ako sklad. Fotodokumentáciu, ktorú v konaní predložili, je toho dôkazom. Taktiež nesúhlasili so záverom súdu, že neuniesli dôkazné bremeno o zaprataní garáže, ako aj fotografie, ktoré predložili so svedeckými výpoveďami nepresvedčili súd o tom, že ich tvrdenia sú vierohodné a logické. V roku 2017 až 2019 nemali možnosť sa domnievať, že žalobca bude za ďalšie obdobie uplatňovať finančné nároky z titulu bezdôvodného obohatenia. Nové žaloby žalobca podal neskôr za ďalšie žalované obdobie i napriek tomu, že garáž nevyužívajú na parkovanie a nevyužívajú ani prístupovú cestu. Ako dôkaz sa im podarilo zabezpečiť fotografiu, ktorá preukazuje ich tvrdenia. Súd založil nevierohodnosť svedkov C. a D. na dĺžke rekonštrukcie, ktorá skutočne prebiehala a prebieha aj v súčasnosti, pretože sú dôchodcovia, rekonštrukcie prebiehajú postupne, podľa finančných možností. Rekonštruovali komín, pivnicu, vymieňali dlažbu, garáž vymaľovali, zateplovali, v dome robili novú kanalizáciu, takže konštatovať, že robili rekonštrukčné práce v dĺžke, ktorá je protichodná, medzi tvrdeniami C. a D. je nedôvodná. Nie pri všetkých prácach boli obidvaja súčasne, ale častejšie chodil p. D., ktorý pracuje aj v súčasnom období a pán C. je v riadnom pracovnom pomere, ktorý k nim chodieval hlavne cez víkend alebo v popoludňajších hodinách. Súd neuveril ani tvrdeniam, ktoré vyplynuli z fotodokumentácie v znaleckom posudku, kde na pohľad už bolo zistiteľné, že kríky pri vstupe do garáže prerastajú na bránu pri vstupe do garáže. Ak by sa garáž užívala, došlo by k poškodeniu a polámaniu kríkov. Záverom uviedli, že vlastníkom atypického garážového boxu sa stali na základe riadneho stavebného povolenia a táto stavba je oprávnená. Navrhli, aby Krajský súd v Košiciach napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil Mestskému súdu v Košiciach na nové konanie a rozhodnutie, alebo alternatívne, napadnutý rozsudok zmenil a návrh zamietol a zaviazal navrhovateľa na náhradu trov konania.

11. Žalobca k odvolaniu uviedol, že z účelového tvrdenia žalovaných, že pozemok neužívali ako prístup do garáže, sa usvedčujú samotní žalovaní, keď vo vyjadrení k žalobe uvádzajú, že po zaplatení úhrady za užívanie tohto pozemku, čo malo teda byť do roku 2017 do 22.9.2017 sa rozhodli, že tento pozemok v ďalšom užívať ako prístup do garáže dočasne nebudú. Z uvedeného vyplýva, že žalovaní uznali, že pozemok užívali až do zaplatenia úhrady za užívanie do roku 2017, čo sa deje v zmysle nimi uvádzaného uznesenia Okresného súdu Košice I 25C/386/2015 zo dňa 24.5.2018 dodnes, pričom prvá splátka bola pripísaná dňa 28.6.2018. Súd presvedčivo a správne odôvodnil, prečo neuveril svedkom navrhnutým žalovanými, v ktorých výpovediach boli skutkové aj logické rozpory. Tvrdenie svedka B. A., že videl parkovať žalovaných na Havlíčkovej ulici nie je spôsobilé preukázať, že žalovaní neparkovali v garáži, pretože nevylučuje, že mohli auto parkovať v garáži v čase, keď ho tento svedok na E. nevidel, alebo v čase, keď tam svedok nebol, pretože nebol na E. 24 hodín denne, 7 dní v týždni. Skutočnosť, že žalovaní prístupovú cestu v rozhodnom období užívali, preukázala výpoveď svedka B. K., ktorý nemá žiaden dôvod si vymýšľať, že žalovaných videl parkovať. Svedok si nemá dôvod pamätať EČV vozidiel žalovaných, pravdepodobne by si ju nepamätali ani samotní žalovaní. Omyl v jednom z dvoch modelov u vozidiel žalovaných nerobí jeho výpoveď nehodnovanou. Skutočnosť, že garáž bola zaprataná nábytkom v rozhodnom období, nebola žiadnym spôsobom preukázaná. Túto obranu je potrebné hodnotiť s ohľadom na to, že žalovaní ju neuviedli pri vyjadrení k žalobe, ale až neskôr, pred koncom konania na súde prvej inštancie. Ak by bola garáž skutočne zaprataná, uviedli by takýto významný argument ihneď, v prvom vyjadrení. Z týchto dôvodov navrhli, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil a priznal mu náhradu trov odvolacieho konania.

12. Iné podania v odvolacom konaní neboli.

13. Rozsudok vo výroku I. nebol odvolaním napadnutý, nadobudol právoplatnosť, preto nebol v uvedenom rozsahu v odvolacom konaní preskúmaný a predmetom odvolacieho prieskumu tak boli výlučne výrok II. ako vyhovujúci výrok a výrok III. trovách konania ako závislý výrok.

14. Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd (§ 34 CSP) prejednal odvolanie žalovaných 1/ a 2/ ako podané včas oprávnenými osobami proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné, bez nariadenia pojednávania podľa § 385 ods.1 CSP a contrario, v rozsahu vyplývajúcom z § 379 a § 380 CSP a z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov a dospel k záveru, že odvolanie žalovaných nie je dôvodné.

15. Predmetom sporu je žaloba o zaplatenie peňažného nároku titulom vydania bezdôvodného obohatenia vzniknutého bez právneho dôvodu za tvrdeného skutkového stavu, podľa ktorého žalovaní 1/ a 2/ v rozhodnom období od 8.10.2017 do 8.10.2019 užívali prístupovú cestu nachádzajúcu sa na pozemku vlastnícky patriacom žalobcovi ku garáži vo vlastníctve žalovanej 1/.

16. Odvolatelia v podanom odvolaní namietali nedostatočné zistenie skutkového stavu podľa § 365 ods. 1 písm. f) CSP a nesprávne právne posúdenie vecí podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP.

17. K odvolaciemu dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. f) CSP odvolací súd uvádza, že po preskúmaní napadnutého rozsudku a predchádzajúceho procesného postupu súdu prvej inštancie v rozsahu odvolacích námietok dospel k záveru, že uplatnený odvolací dôvod v prejednávanej veci nie je naplnený a že rozhodnutie súdu je zákonné a vecne správne. Odvolací súd nezistil, že by skutkové zistenia súdu prvej inštancie boli nesprávne, nezodpovedajúce tvrdeniam strán a vykonaným dôkazom, príp. založené na chybnom hodnotení vykonaných dôkazov alebo, že by súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov strán nevyplynuli alebo nevyšli za konania najavo, opomenul rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané alebo na zistený skutkový stav aplikoval nesprávny právny predpis alebo správne použitý právny predpis (právnou normu) nesprávne vyložil, príp. ho na zistený skutkový stav nesprávne aplikoval. Súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu a náležite zistil skutkový stav vecí, vzal do úvahy iba skutočnosti preukázané vykonanými dôkazmi, ktoré vyhodnotil podľa zásad vyplývajúcich z § 191 a nasl. CSP, v súlade so zákonom a správnym spôsobom vo vzťahu k uplatnenému nároku, prihliadajúc na rozhodujúce skutkové tvrdenia a relevantné argumenty sporových strán, a dospel k správnym skutkovým zisteniam, na ktorých založil svoje rozhodnutie.

18. Odvolatelia namietali, že súd vyhovel podanej žalobe aj napriek tvrdeniam žalovaných o neužívaní pozemku v rozhodnom období. Výpovede svedkov p. B., p. C. a p. D. vyhodnotil ako nedôveryhodné a stotožnil sa len s výpoveďou svedka žalobcu p. K., ktorého výpoveď vyhodnotil ako dôvodnú. Podstatou odvolacích námietok je, že súd nedostatočne vyhodnotil vykonané dokazovanie.

19. Hodnotenie dôkazov môže robiť iba súd, ktorý ich vykonal. Zásada voľného hodnotenia dôkazov vyjadruje, že záver, ktorý si sudca urobí o pravdivosti či nepravdivosti tvrdených skutočností, vzhľadom na poznatky získané z vykonaných dôkazov, je vecou vnútorného sudcovho presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Medzi skutočnosťami, ktoré boli stranami sporu tvrdené a ktoré boli predmetom dokazovania, musí sudca už od začiatku dokazovania rozlíšiť tie, ktoré sú vôbec pre spor rozhodné. Z týchto rozhodných skutočností potom môže vylúčiť tie, o ktorých medzi stranami sporu nebol spor. Podstatou zistenia skutkového stavu vecí je teda úsudok sudcu o tom, ktoré z rozhodných a sporných skutočností sú pravdivé, t.j. ktoré z nich bude považovať za preukázané poznatkami získanými vykonaním jednotlivých dôkazov. Zákon nepredpisuje a ani dobre nemôže predpisovať pravidlá, z ktorých by malo vychádzať ako hodnotenie jednotlivých dôkazov, tak hodnotenie ich vzájomnej súvislosti. Je tomu tak preto, že ide o zložitý myšlienkový proces, ktorého podstatou sú jednak čiastkové a jednak komplexné závery sudcu o vierohodnosti poznatkov získaných vykonaním dôkazov, ktoré sú potom podkladom pre záver o tom, ktoré tvrdené skutočnosti mal súd za preukázané a ktoré tak tvoria zistený skutkový stav.

20. Zo zásady voľného hodnotenia dôkazov vyplýva, že nesprávnosť hodnotenia dôkazov možno usudzovať len zo spôsobu, akým súd hodnotenie vykonal. Ak nemožno v tomto smere vyčítať súdu žiadne pochybenia (napr. že výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá pravidlám logického myslenia, alebo že súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z dokazovania nevyplynuli alebo opomenul rozhodné

skutočnosti, ktoré vyšli v konaní najavo), potom nie je ani možné polemizovať s jeho skutkovými závermi, resp. namietat', že súd mal uveriť inému svedkovi, že niektorý dôkaz nie je dôležitý, že z vykonaných dôkazov vyplýva iné skutkové zistenie a pod.

21. Podľa názoru odvolacieho súdu, súdu prvej inštancie nemožno vytýkať pochybenia v hodnotiacom postupe, napr. aby výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedal pravidlám logického myslenia alebo že súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z dokazovania nevyplynuli alebo opomenul rozhodné skutočnosti, ktoré vyšli v konaní najavo a prijaté skutkové závery súdu nevykazujú žiadne známky svojoľnosti, nelogických úsudkov či zrejmeho omylu.

22. Odvolací súd konštatuje, že súd sa vysporiadal so všetkými vykonanými dôkazmi. Dôsledne vyhodnotil dôveryhodnosť výpovedí jednotlivých svedkov a jeho závery sú v tomto smere preskúmateľné, je z nich možné zistiť logický myšlienkový postup súdu. Odvolatelia vyčítajú súdu, že sa oprel len o výpoveď svedka žalobcu, spochybnili, aby zo zápisnice o ohliadke vyplývalo, čo sa nachádzalo v garáži. Súd uviedol k výsluchu svedka p. K., prečo považoval jeho výpoveď za dôveryhodnú a vyvrátil tvrdenia žalovaných, ktoré túto dôveryhodnosť svedka vyvracali. Zároveň sa vysporiadal s výpoveďami svedkov navrhnutých žalovanými a logicky argumentoval, prečo vyhodnotil tieto výpovede jednak ako vnútorne rozporné (výpoveď svedkyne p. B.) a na druhej strane ako protichodné (výpovede svedkov p. C. a p. D.). Súd sa zaoberal aj čestným vyhlásením p. A., ktorý síce vypovedal, že žalovaní parkovali svoje motorové vozidlá na ul. E., avšak nemal výhľad na užívanie pozemku žalobcu a garáže. Odvolací súd sa stotožňuje aj so záverom súdu o neunesení dôkazného bremena žalovanými, čo sa týka tvrdenia o zaprataní garáže, pre ktoré nemohli užívať garáž a tým ani prístupovú cestu. Je pravdou, že v zápisnici o ohliadke zo dňa 6.6.2019 sa nenachádza opis vecí v garáži, avšak súd vychádzal z toho, že do garáže sa dalo vstúpiť, pričom do garáže vstúpili zúčastnené 4 dospelé osoby. Svedok p. D. pritom tvrdil, že by sa tam nezmesčila ani motorka. Aj podľa názoru odvolacieho súdu je veľmi nepravdepodobné vykonávanie rekonštrukcie garáže v rozsahu prác 2-3x týždenne, ktoré uviedli svedkovia p. C. a p. D. a to po dobu až dvoch rokov. Pre súdne konanie je pritom irelevantné vykonávanie iných rekonštrukčných prác na dome, či v pivnici, t.j. ktoré sa netýkali garáže. Čo sa týka tvrdenia žalovaných o zarastenej prístupovej ceste, súd poukázal na fotografie, ktorú sú súčasťou znaleckého posudku G. M. vyhotoveného 13.11.2019, kde prístupová cesta, vchod do garáže nie sú zarastené, aby znemožnili užívanie, na ktorý znalecký posudok poukazuje aj odvolací súd.

23. Súd tiež v rozhodnutí vychádzal z prvotných tvrdení žalovaných uvedených v odpore, ktoré sa líšili od tvrdení v neskoršej argumentácii, v ktorej sa snažili vysvetliť svoje vyjadrenia (vrátane podaného odvolania). V podanom odpore žalovaní uviedli, že po zaplatení úhrady za užívanie tohto pozemku, čo malo teda byť do roku 2017 do 22.9.2017 sa rozhodli, že tento pozemok v ďalšom užívať ako prístup do garáže dočasne nebudú, a to vzhľadom k tomu, že v súčasnosti prebieha na OS Košice I. (v súčasnosti Mestský súd Košice) súdny spor o zriadenie práva vecného bremena prechodu cez sporný pozemok, a to v konaní 36C/410/2015. Aj podľa názoru súdu mali žalovaní na mysli zaplatenie úhrady na základe rozhodnutia v spore sp. zn. 25C/385/2015, ktoré predchádzalo tomuto konaniu a týkalo sa rozhodného obdobia od 22.9.2013 do 22.9.2017. Na základe tohto rozhodnutia podľa vyjadrenia žalobcu z 30.12.2019 nebola pohľadávka uhradená ani ku dňu 30.12.2019. V konaní sp. zn. 38C/276/2011 bolo iné rozhodné obdobie (od 26.5.2011 do 26.5.2013) a toto nemali žalovaní na mysli. V odvolaní naopak žalovaní konštatujú, že záver súdu, že sporný pozemok prestali užívať až po úhrade bezdôvodného obohatenia nie je správny, pretože nehnuteľnosť užívali len do roku 2017. Ešte počas konania sa rozhodli, že počkajú do rozhodnutia súdu o zriadení vecného bremena, aby nemali zbytočné výdavky z dôvodu, že už boli dôchodcami. To uskutočnili na základe vlastného rozhodnutia a doporučení advokáta, ktorý ich v konaní zastupoval. Pripustili, že sa nesprávne vyjadrili, lebo nie sú znalí práva. Boli upozornení, že žalobca môže každé dva roky uplatňovať vydanie neoprávneného obohatenia. V roku 2017 až 2019 o tom nevedeli. Preto rok pred schválením súdneho zmiernu prestali nehnuteľnosť užívať. Vysvetlenie v podanom odvolaní vyznieva podľa názoru odvolacieho súdu nepresvedčivo. Na jednej strane žalovaní tvrdili, že prestali používať pozemok až po zaplatení úhrady, ktorá bola súdom priznaná do 22.9.2017 a ktorá k 31.12.2019 nebola uhradená (uvedenú skutočnosť žalovaní nepopreli), na druhej strane, že sa tak stalo rok pred skončením konania sp. zn. 25C/386/2015. Odvolací súd dáva do pozornosti, že žalovaní boli neúspešní aj v konaní sp. zn. 38C/276/2011, následne bola zo strany právnej predchodkyne žalobcu podaná ďalšia žaloba za nadväzujúce obdobie (sp. zn. 25C/386/2015), kedy mohli žalovaní nadobudnúť vedomosť o tom, že žaloby sa budú opakovať a nadväzovať na ďalšie pokračujúce obdobia, hoci v týchto konaniach nerozporovali, že prístupovú cestu užívali. Tvrdenie, že

o tom nemali vedomosť v roku 2017 až 2019 preto vyznieva zmätočne. Naopak, súd z vykonaného dokazovania správne dospel k záveru, že žalovaní sporný pozemok užívali aj ďalej v období od 8.10.2017 do 8.10.2019.

24. Odvolací súd konštatuje, že tento odvolací dôvod nebol naplnený.

25. Rovnako nedôvodný je uplatnený odvolací dôvod podľa § 365 ods.1 písm. h) CSP. Právnym posúdením súdu je činnosť súdu (prvej inštancie), pri ktorej aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav, t. zn. vyvodzuje zo skutkového zistenia, aké práva a povinnosti majú strany podľa príslušného právneho predpisu. Nesprávnym právnym posúdením veci je jeho omyl pri aplikácii práva na zistený skutkový stav (skutkové zistenie), pričom o mylnú aplikáciu právnych predpisov ide, ak súd použil iný právny predpis, než ktorý mal správne použiť alebo aplikoval správny predpis, ale nesprávne ho vyložil, príp. ho na daný skutkový stav inak nesprávne aplikoval (z podradenia skutkového stavu pod právnu normu vyvodil nesprávne právne závery o právach a povinnostiach strán). Použitie správneho ustanovenia neznamená iba opísanie jeho dikcie, ale i jeho správne priradenie k zistenému skutkovému stavu alebo inak vyjadrené, posúdením veci po právnej stránke treba rozumieť výklad o tom, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu súd vychádzal (prečo pod tieto ustanovenia podradil zistený skutkový stav) a ako ho príp. vyložil, a výklad o tom, aké majú strany sporu na základe zisteného skutkového stavu podľa týchto ustanovení vo vzťahu k predmetu konania práva a povinnosti a ako bola preto vec rozhodnutá.

26. Súd použil správny právny predpis, správne ho aj vyložil a na daný skutkový stav ho i správne aplikoval, t. zn. z podradenia skutkového stavu pod právnu normu vyvodil správne závery o právach a povinnostiach strán sporu. Odvolatelia pritom ani presne nešpecifikovali, v čom malo spočívať nesprávne právne posúdenie veci.

27. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov preto odvolací súd napadnutý rozsudok vo výroku II. ako vecne správny potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP, vrátane výroku o trovách konania ako závislého výroku, proti ktorému odvolatelia osobitné námietky ani nevzniesli.

28. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v súlade s § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, že úspešnému žalobcovi priznal proti žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

29. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 posledná veta CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok dovolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok dovolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1, 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1, 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).